The Mystery of the Missing Trophy – must, might, can't (have)

Zagadka zaginionego pucharu – przypuszczenia z must, might, can't o teraźniejszości i przeszłości

I. INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Imię i nazwisko prowadzącego	*student / praktykant / nauczyciel*
Szkoła / placówka	*rodzaj i nazwa*
Nauczyciel-opiekun praktyk	
Klasa / grupa	..... liczba uczniów: .....
Data i godzina	..... liczba godzin dydaktycznych: **1** (45 min)
Podręcznik / program nauczania	*jeśli lekcja do niego nawiązuje*
Przedmiot	język angielski
Temat lekcji	**The Mystery of the Missing Trophy – must, might, can't (have)** *Zagadka zaginionego pucharu – przypuszczenia z must, might, can't o teraźniejszości i przeszłości*
Etap edukacyjny	liceum ogólnokształcące i technikum, klasa I–II (kontynuacja języka ze szkoły podstawowej); podstawa programowa – wariant III.1.P
Rodzaj lekcji	☐ wprowadzająca ☒ utrwalająca ☒ ćwiczeniowa ☐ powtórzeniowa ☐ sprawdzająca

II. ZAŁOŻENIA LEKCJI

Miejsce lekcji w cyklu	Lekcja zamyka blok o czasownikach modalnych. Uczniowie poznali już *must, might, can't* w przypuszczeniach o teraźniejszości i formę *have + III forma* o przeszłości; teraz używają ich w zadaniu, w którym przypuszczenia są naprawdę potrzebne. Wcześniej warto powtórzyć Past Simple (pytania o czas i miejsce). Na następnej lekcji: krótka praca pisemna – relacja z wydarzenia z przypuszczeniami.
Wiadomości i umiejętności wstępne	Uczeń zna Past Simple (także pytania z *did*), III formę najczęstszych czasowników nieregularnych (*taken, seen, left, forgotten*), podawanie godziny i słownictwo dotyczące szkoły i ludzi pracujących w szkole.

Konspekt: Igor Zadrużyński · zadruzynski.com · licencja CC BY-NC 4.0 – wolno kopiować i zmieniać do użytku niekomercyjnego z podaniem autora · The Mystery of the Missing Trophy – must, might, can't (have)

Podstawa programowa – wymagania	• I.3 – edukacja: szkoła i jej pomieszczenia, życie szkoły; I.4 – praca: osoby pracujące w szkole • II.5 – uczeń znajduje w wypowiedzi określone informacje (komunikat dyrekcji) • III.4 – znajduje w tekście określone informacje; III.7 – wyciąga wnioski z informacji zawartych w tekście (karty ze wskazówkami) • IV.9 – wyraża pewność, przypuszczenia i wątpliwości; IV.3 – przedstawia fakty z przeszłości • VI.3 – uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia; VI.4 – wyraża i uzasadnia opinie, zgadza się lub nie zgadza • XI – współdziała w grupie; XIII – stosuje strategie komunikacyjne (dopytywanie, parafrazowanie) *Rozporządzenie MEN z 30 stycznia 2018 r. (Dz.U. 2018 poz. 467 z późn. zm., zmiany od 1.09.2024: Dz.U. 2024 poz. 1019), język obcy nowożytny, wariant III.1.P.*
Cel ogólny	Wyrażanie przypuszczeń o teraźniejszości i przeszłości (*must, might, can't + bezokolicznik / have + III forma*) w rozmowie, w której trzeba zdobyć i połączyć informacje.
Cele operacyjne	Po lekcji uczeń / uczennica: 1. wyszuka w komunikacie ze słuchu pięć informacji o zaginięciu pucharu, 2. zamieni zdania z *I'm sure / perhaps / it's impossible* na zdania z *must, might, can't*, także w formie przeszłej z *have + III forma*, 3. zada koledze pytania o wskazówki (*Where was…? What time did…? Who saw…?*) i przekaże swoje informacje bez pokazywania karty, 4. wykluczy podejrzanych i uzasadni to zdaniami z *can't have*, 5. przedstawi werdykt pary w co najmniej czterech zdaniach z *must have, might have, can't have*.
Cel w języku ucznia	Dziś nauczę się mówić, czego jestem pewien, a co tylko podejrzewam – o tym, co jest teraz, i o tym, co się stało.
Kryteria sukcesu (NaCoBeZU)	Będę wiedzieć, że osiągnąłem / osiągnęłam cel, gdy: • mówię *must have taken*, a nie *must took*, • wykluczam kogoś z *can't have*: *It can't have been Jake.*, • uzasadniam przypuszczenie: *…because he was in Brighton*, • zdobywam informacje pytaniami, a nie pokazując kartę.
Sprawności	mówienie (interakcja, luka informacyjna), czytanie wskazówek, słuchanie; przypuszczenia o teraźniejszości i przeszłości
Kompetencje kluczowe	• w zakresie wielojęzyczności – interakcja, zdobywanie i przekazywanie informacji, • osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się – współpraca w parze, wspólne dochodzenie do wniosków, • w zakresie rozumienia i tworzenia informacji – krytyczna ocena faktów, odróżnianie pewności od przypuszczenia.
Metody nauczania	podejście komunikacyjne; luka informacyjna (*information gap*) i rozwiązywanie problemu; praca z nagraniem (przed słuchaniem, słuchanie, po słuchaniu); krótkie ćwiczenie przekształceń (prezentacja – praktyka – produkcja w skróconej formie); odroczona korekta błędów; elementy oceniania kształtującego (cel w języku ucznia, NaCoBeZU, bilet wyjścia, samoocena „światłami”).

Formy pracy	☒ indywidualna ☒ w parach ☐ grupowa ☒ zbiorowa
Środki dydaktyczne	• nagranie MP3 – komunikat Mr Hughesa (1 min) i głośnik, • prezentacja (PDF, 11 slajdów) i rzutnik albo tablica interaktywna, • karta pracy (1 na ucznia), karty ze wskazówkami A i B (1 zestaw na parę, rozcięte), bilety wyjścia, • tablica, minutnik.
Organizacja przestrzeni	Uczniowie siedzą w parach naprzeciwko siebie (ławki zsunięte albo krzesła odwrócone), żeby nie widzieć karty partnera. Przy nieparzystej liczbie uczniów jedna trójka: dwie osoby dzielą kartę A.
Dostosowania i indywidualizacja	• **Dysleksja:** wskazówki są krótkie, w osobnych ramkach, czcionką bezszeryfową 11 pt; uczeń może zakreślać w nich godziny i nazwiska; komunikat można puścić trzeci raz. • **ADHD i trudności z koncentracją:** śledztwo jest podzielone na odcinki z minutnikiem (5 + 5 + 5 min) i ma konkretny cel – wypełnić tabelę; rola „protokolanta" w parze. • **Uczeń, któremu idzie wolniej:** bank pytań na slajdzie 7, ramka zdań do werdyktu na slajdzie 9, w werdykcie wystarczą dwa zdania. • **Uczeń zdolny:** dostaje kartę A bez wskazówki A6 – musi sam dopytać, dlaczego Ms Okafor użyła zapasowego klucza; w werdykcie dodaje zdanie z *could have* albo *should have* (*She should have told Mr Hughes.*).

III. PRZEBIEG LEKCJI

Etap · czas · cel	Czynności nauczyciela	Czynności uczniów	Formy · środki	Sprawdzenie / uwagi
1. Powitanie, cel lekcji, pusta gablota 5 min · 0–5 *Wprowadzenie w temat, przypomnienie przypuszczeń o teraźniejszości, podanie celu i kryteriów sukcesu.*	Wita klasę, sprawdza obecność. Pokazuje slajd 2: pusta gablota, kartka *„Final on Saturday!"*. Pyta: *What do you think happened? Where might the trophy be now?* Zapisuje na tablicy dwie–trzy odpowiedzi w trzech kolumnach: pewne / możliwe / niemożliwe. Pokazuje slajd 1 z celem i kryteriami sukcesu.	Zgadują (*Someone might have stolen it. It might be in the office.*), dopisują pomysły do kolumn.	zbiorowa; slajdy 1–2, tablica	Nauczyciel słucha, czy uczniowie spontanicznie używają *might* i jakiej formy używają o przeszłości – wstępna diagnoza.
2. Słuchanie: komunikat Mr Hughesa 6 min · 5–11 *Rozumienie ze słuchu szczegółowych informacji; poznanie sytuacji wyjściowej zagadki.*	Rozdaje karty pracy. Prosi o przeczytanie pytań w zadaniu 1 (slajd 3). Odtwarza nagranie raz, daje 30 sekund na porównanie w parach, odtwarza drugi raz. Sprawdza odpowiedzi (slajd 4), pyta: *So how did someone open the cabinet?*	Czytają pytania, słuchają i notują krótkie odpowiedzi, porównują w parach. Odpowiadają na pytanie nauczyciela: *Someone must have used a key.*	indywidualna, w parach; nagranie, karta pracy (zad. 1), slajdy 3–4	Odpowiedzi na pięć pytań; pierwsze zdanie z *must have* pada z ust uczniów.
3. Język przypuszczeń: pewne, możliwe, niemożliwe 8 min · 11–19 *Uświadomienie form must / might / can't + bezokolicznik i + have + III forma; przekształcanie zdań.*	Wraca do trzech kolumn na tablicy i przypisuje im czasowniki (slajd 5: skala pewności). Na dwóch przykładach z komunikatu pokazuje różnicę teraźniejszość / przeszłość (slajd 6). Daje 4 minuty na zadanie 2, sprawdza na forum. Zwraca uwagę na pułapkę *mustn't*.	Przypisują przykłady do skali, mówią, która forma dotyczy teraz, a która przeszłości. Indywidualnie przekształcają sześć zdań, czytają odpowiedzi.	zbiorowa, indywidualna; karta pracy (zad. 2), slajdy 5–6, tablica	Odpowiedzi w zadaniu 2; szczególnie zdania 4–6 (forma przeszła) – czy jest *have + III forma*.

Etap · czas · cel	Czynności nauczyciela	Czynności uczniów	Formy · środki	Sprawdzenie / uwagi
4. Śledztwo: wymiana wskazówek **15 min · 19–34** *Zdobywanie i przekazywanie informacji pytaniami; łączenie faktów i formułowanie przypuszczeń.*	Dzieli klasę na pary A–B, rozdaje karty ze wskazówkami (każdy tylko swoje). Zasady (slajd 7): nie wolno pokazywać kart, można je czytać na głos albo odpowiadać na pytania. Pokazuje bank pytań. Włącza minutnik: 3 × 5 minut, po każdym odcinku pyta jedną parę: *Who can't it be? Why?* Chodzi po klasie, notuje błędy (bez nazwisk). Słabszym parom podpowiada kolejność: najpierw klucze, potem godziny.	Czytają swoje wskazówki, zadają pytania partnerowi (*What time did Mr Brown leave? Who saw Jake?*), notują fakty w tabeli podejrzanych (zad. 3), w ostatniej kolumnie wpisują przypuszczenie z *must / might / can't have*.	w parach; karty A i B, karta pracy (zad. 3), slajdy 7–8, minutnik	Krótkie „meldunki" par po każdym odcinku; wypełniona tabela podejrzanych; nauczyciel słucha, czy pary pytają, czy tylko czytają karty.
5. Werdykt i rozwiązanie **7 min · 34–41** *Przedstawienie i uzasadnienie wniosków; odroczona korekta błędów.*	Daje 2 minuty na zapisanie werdyktu (zad. 4, ramka zdań na slajdzie 9). Prosi 3–4 pary o werdykt, pyta inne pary: *Do you agree? Which clue was the most important?* Pokazuje rozwiązanie (slajd 10). Zapisuje na tablicy 3 błędy z obserwacji, klasa je poprawia.	Piszą werdykt (co najmniej cztery zdania z *must / might / can't have* i *because*), przedstawiają go, zgadzają się lub nie z innymi parami, wskazują kluczową wskazówkę, poprawiają błędy z tablicy.	w parach, zbiorowa; karta pracy (zad. 4), slajdy 9–10, tablica	Werdykty par: poprawność form i uzasadnienie; reakcja na rozwiązanie („mieliśmy rację, bo…").
6. Podsumowanie, samoocena, praca domowa **4 min · 41–45** *Sprawdzenie osiągnięcia celów, samoocena, informacja dla nauczyciela.*	Rozdaje bilety wyjścia, wraca do kryteriów sukcesu ze slajdu 1. Zadaje pracę domową (slajd 11). Zbiera bilety przy drzwiach.	Piszą trzy zdania o nowej sytuacji (*Your friend didn't come to school today*) – z *must have, might have, can't have*; oceniają się „światłami".	indywidualna; bilety wyjścia, slajdy 1 i 11	Bilety wyjścia: forma przeszła (*have + III*) w nowej sytuacji, bez wsparcia zagadki.
Razem: 45 min				

Gdy zabraknie czasu: pomiń przekształcanie zdań (zad. 2) – zrób tylko dwa przykłady na forum, a resztę zadaj do domu; werdykt przedstawiają tylko dwie pary. **Gdy zostanie czas:** „*What might it be?*" – nauczyciel pokazuje fragment przedmiotu (zdjęcie w dużym powiększeniu albo przedmiot w worku do dotykania), uczniowie zgadują: *It might be a… It can't be a… because…*

IV. PRZEWIDYWANE TRUDNOŚCI I SPOSOBY ZARADCZE

Typowy błąd	Poprawnie	Co robić
✕ She must took it.	✓ **She must have taken it.**	O przeszłości: *must / might / can't + have + III forma*. Na tablicy wzór z trzema okienkami: modal + *have* + III forma.
✕ He mustn't have done it.	✓ **He can't have done it.**	Polskie „nie mógł" podsuwa *mustn't*, a to zakaz („nie wolno"). Przeczenie przypuszczenia to *can't / couldn't have*.
✕ She might has seen it.	✓ **She might have seen it.**	Po czasowniku modalnym zawsze forma podstawowa – także *have*, nie *has*, również przy *he / she*.
✕ It can be Jake.	✓ **It might / could be Jake.**	*Can* w twierdzeniu mówi o ogólnej możliwości (*It can be cold in March*), a nie o przypuszczeniu co do konkretnej sytuacji.
✕ She must of forgotten.	✓ **She must have forgotten.**	*must've* brzmi jak „must of" – stąd błąd w pisowni, częsty także u rodzimych użytkowników. Warto o tym powiedzieć wprost.

Typowy błąd	Poprawnie	Co robić
✕ A: (pokazuje kartę partnerowi)	✓ **A: What time did Mr Brown leave?**	Gdy uczniowie zaczynają pokazywać sobie karty, luka informacyjna znika. Przypomnij zasadę i daj parze konkretne pytanie do zadania.

V. OCENIANIE, INFORMACJA ZWROTNA, EWALUACJA

Monitorowanie postępów	Obserwacja par w czasie śledztwa (czy pytają), „meldunki" po każdym odcinku, odpowiedzi w zadaniu 2, werdykty.
Informacja zwrotna	Ustna w czasie śledztwa – raczej pytania naprowadzające niż poprawki; w mówieniu odroczona korekta błędów na tablicy (bez nazwisk). Do biletów wyjścia na następnej lekcji: „co już umiesz, co poprawić".
Sposób podsumowania	Werdykt pary i bilet wyjścia z nową sytuacją; samoocena „światłami".
Ewaluacja lekcji przez uczniów	Pytanie na bilecie wyjścia: *Which clue or moment helped you most?* i zestawienie „świateł" całej klasy.
Ocenianie	Lekcja bez stopni (ocenianie kształtujące). Werdykt pary można docenić zgodnie z zasadami oceniania przyjętymi w szkole.
Praca domowa	Do wyboru: **A.** Napisz krótką zagadkę (80–100 słów) z trzema wskazówkami i pytaniem *What happened?* – na następnej lekcji koledzy ją rozwiążą zdaniami z *must / might / can't have*. **B.** Ćwiczenia ze sprawdzaniem w lekcji o przypuszczeniach z *must, can't, might* na zadruzynski.com.

VI. REFLEKSJA PO LEKCJI

Wypełnij po zajęciach, odnosząc się do tego, co faktycznie się wydarzyło.

Czy cele zostały osiągnięte? Po czym to widać?

Czy w czasie śledztwa uczniowie naprawdę pytali, czy tylko odczytywali sobie karty?

Ile par doszło do rozwiązania samodzielnie? Która wskazówka okazała się kluczowa?

Czy w werdyktach pojawiało się *must have + III forma*, czy raczej *must + II forma*?

Czy ktoś użył *mustn't have* w znaczeniu „nie mógł"? Jak zareagowałem?

Co zmienię, gdy poprowadzę tę lekcję następnym razem?

VII. OCENA ZAJĘĆ PRZEZ NAUCZYCIELA-OPIEKUNA

Ocena opisowa:

Ocena (w skali 2–5): _____

podpis studenta / prowadzącego	podpis nauczyciela-opiekuna praktyk

VIII. ZAŁĄCZNIKI

☒ karta pracy ☒ prezentacja ☒ tekst / nagranie ☐ ilustracje ☒ inne: bilety wyjścia, klucz odpowiedzi

▸ karta pracy – zadania (s. 1–2), karty wskazówek A i B do wycięcia (s. 3), bilety wyjścia (s. 4): *konspekt-must-might-cant-zagadka-karta-pracy.pdf*
▸ prezentacja do rzutnika: *konspekt-must-might-cant-zagadka-prezentacja.pdf*
▸ nagranie (głos syntetyczny, brytyjski): *konspekt-must-might-cant-zagadka-nagranie.mp3*

ZAŁĄCZNIK A. TRANSKRYPCJA NAGRANIA: AN ANNOUNCEMENT FROM MR HUGHES

Good morning, everyone. This is Mr Hughes, Head of Year Eleven. I'm afraid I have some bad news.

Our silver football trophy has disappeared. Mr Brown, our caretaker, saw it in the glass cabinet in the main hall at half past three yesterday afternoon, when he locked the hall. This morning at eight o'clock, the cabinet was empty.

The glass isn't broken, so someone must have opened the cabinet with a key. Only four keys open that cabinet. Mr Brown has one, Mrs Lane has one, Ms Okafor has one, and there's a spare key in the key box in the staff-room.

Our team plays in the final on Saturday, and we need the trophy for the team photo before the match. If you know anything, please come and see me in the PE office. Thank you.

ZAŁĄCZNIK B. KLUCZ ODPOWIEDZI DO KARTY PRACY

Zadanie 1. 1 the (silver) football trophy · 2 at half past three yesterday afternoon (when he locked the hall) · 3 because the cabinet glass isn't broken · 4 four · 5 for the team photo before / at the final on Saturday

Zadanie 2. 1 It must be in the building. · 2 Jake might / may / could know something. · 3 Mrs Lane can't be the thief. · 4 Someone must have opened the cabinet with a key. · 5 The cleaner might / may / could have seen something. · 6 Mr Brown can't / couldn't have taken it.

Rozwiązanie zagadki (zad. 3–4). Puchar wzięła **Ms Okafor**, nauczycielka WF – w dobrej wierze. Rano zostawiła swoje klucze w domu (A6), więc o 17.05 wzięła zapasowy klucz z pokoju nauczycielskiego (B2: „A.O.", B3: Adaeze Okafor) i weszła do auli tylnymi drzwiami z korytarza WF (B6). O 17.40 oddała puchar do grawera na Mare Street do wyczyszczenia i grawerowania, odbiór w sobotę o 9.00 (B5), czyli przed finałem. Zgadza się czas: trening do 17.00 (B4), samochód wyjechał o 17.20 (A5). Zapomniała tylko nikogo uprzedzić.

Wykluczeni: Od 16.10 do 16.40 puchar wciąż stał w gablocie (A4). *Mr Brown can't have taken it* – wyszedł o 16.00 i pojechał do Brighton (A1). *Mrs Lane can't have taken it* – od 16.00 do 19.00 była na zebraniu, widziało ją dziesięć osób (A2). *Jake can't have taken it* – nie ma klucza, o 16.45 odbierał telefon od Mr Ali, który był z nim cały czas, a o 17.00 odwiózł go do domu (A3, B1).

Przykładowy werdykt: *Ms Okafor must have taken the trophy. She must have used the spare key because she left her own keys at home. She can't have stolen it – the receipt says it will be ready on Saturday morning. She might have forgotten to tell Mr Hughes.*

LITERATURA

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. 2018 poz. 467 z późn. zm.).
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. 2024 poz. 1019), eli.gov.pl [dostęp: 19.11.2026].
3. Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2018/C 189/01), eur-lex.europa.eu [dostęp: 19.11.2026].
4. Centrum Edukacji Obywatelskiej, *Słowniczek oceniania kształtującego*, 2023, angazuj.ceo.org.pl [dostęp: 19.11.2026].
5. Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2005.
6. Paciorek J., *Wielka gramatyka języka angielskiego*, Wydawnictwo GREG, Kraków 2024.
7. Harmer J., *The Practice of English Language Teaching*, wyd. 5, Pearson, Harlow 2015 – rozdziały o zadaniach komunikacyjnych i luce informacyjnej.
8. Scrivener J., *Learning Teaching*, wyd. 3, Macmillan, Oxford 2011.
9. Swan M., *Practical English Usage*, wyd. 4, Oxford University Press, Oxford 2016 – hasła o *must*, *may / might* i *can't* w znaczeniu przypuszczenia.

10. Murphy R., *English Grammar in Use*, wyd. 5, Cambridge University Press, Cambridge 2019 – rozdziały o *must / can't* i *may / might* (także z *have done*).

Konspekt opracował Igor Zadrużyński. Wersja online z opisem przebiegu lekcji: zadruzynski.com. Licencja CC BY-NC 4.0: wolno kopiować, zmieniać i używać w szkole z podaniem autora, bez użytku komercyjnego.